

Alla Krawczuk
Uniwersytet Lwowski

Teksty w podręczniku gramatyki polskiej dla Ukraińców

We współczesnej glottodydaktyce teza o konieczności uczenia się gramatyki poprzez teksty nie jest już podawana w wątpliwość. Teksty literackie zostały np. pomysłowo wykorzystane w podręczniku *Wybieram gramatykę!* Małgorzaty Kity (1998). W licznych podręcznikach kursowych, adresowanych do obcokrajowców uczących się języka polskiego, ćwiczenia gramatyczne również są prezentowane w formie tekstów różnych typów. Są to najczęściej teksty spreprowane, ale także adaptowane lub autentyczne – literackie, publicystyczne, popularnonaukowe oraz inne. Takiego właśnie podejścia „tekstowego” wymaga funkcjonalnie ukierunkowane nauczanie gramatyki.

Wykorzystanie tekstów w podręcznikach do nauczania gramatyki polskiej ma wiele zalet. Chodzi przede wszystkim o motywację uczących się do zgłębiania gramatycznej strony języka, o zachęcanie ich poprzez teksty do poznawania „form i norm” (wiadomo przecież, że niewielu uczących się polskiego w takim samym stopniu kocha się w gramatyce, jak np. w ćwiczeniach leksykalno-komunikatywnych, zwłaszcza tych o charakterze zabawowym). Właśnie w procesie odbierania lub tworzenia tekstu uczący się mogą dostrzec i uzasadnić potrzebę znajomości gramatyki. To w tekście suche reguły fleksyjne lub składniowe zaczynają być użyteczne, zaczynają „żyć” i „działać”. Dopiero odbierając lub produkując teksty, uczący się mogą poznać i docenić pragmalingwistyczną moc gramatycznej strony języka. Odkrywają dla siebie, że nie tylko niewłaściwie dobrane słowo, lecz także niewłaściwa forma fleksyjna lub struktura składniowa mogą zniekształcić sens powiedzianego (lub napisanego) zdania i nie sprostać intencji nadawcy, pozbawiając w ten sposób język jego najważniejszej funkcji – porozumiewania się ludzi. Wiadomo bowiem, że nie tylko błąd *stricte* pragmatycznojęzykowy, stylistyczny czy leksykalno-semantyczny może powodować zakłócenie komunikacji. Także błąd gramatyczny czasami prowadzi do nieporozumień, zwłaszcza w kontaktach międzynarodowych i międzykulturowych (por.

choćby pomylenie form typu *dotknąć ją* i *dotknąć jej*, *o papieżu* i *o papieżu*; użycie *Była w domu* zamiast *Byłam w domu*; *Widzę ich* zamiast *Widzę je*; *Jest ich pięć* zamiast *Jest ich pięciu* czy też niezamierzone deprecjonowanie w wyniku niepoprawnego tworzenia trudnych dla cudzoziemców – a szczególnie Słowian, ulegających interferencjom – form mianownika liczby mnogiej twardotematowych rzeczowników męskoosobowych, jak np. *doktory*, *profesory*, *pracownicy* etc.). Tworząc niefortunne z powodów gramatycznych wypowiedzi, uczący się zaczynają rozumieć, że gramatyka też jest ważna, że wskutek pomylenia form wyrazów mogą zostać niezrozumiani bądź ośmieszeni. A zatem właśnie w naturalnym tekście, a nie w ćwiczeniach wyrazowych lub zdaniowych uczący się mogą znaleźć motywację do uczenia się i poznawania szczegółów polskiej gramatyki.

Bardzo ważny jest także fakt, że ćwiczenia gramatyczne, będące tekstami trafnie dobranymi pod względem walorów estetycznych i poznawczych, uatrakcyjniają uczenie się gramatyki. Zauważyłam, że ćwiczenia w formie tekstów o interesującej treści motywują do aktywności i wysiłku intelektualnego nawet tych bardziej pasywnych studentów. Często się zdarza, że w trakcie pracy nad zagadnieniami gramatycznymi, ale na podstawie ćwiczeń tekstowych, uczący się zadają pytania dotyczące zjawisk pozajęzykowych, omawianych w tym ćwiczeniu. Czasami chcą się wypowiedzieć na poruszony w tekście temat. Pomysłowe teksty prowokują uczących się do zabrania głosu w dyskusji, do wyrażania własnej opinii – czyli do samodzielnego tworzenia tekstów ustnych lub pisanych. W dodatku niektóre rodzaje tekstów (np. żartobliwe) tworzą miłą atmosferę na zajęciach, co również sprzyja procesowi glottodydaktycznemu.

Wydaje się, że ćwiczenia tekstowe o inspirującej treści pozwalają na efektywniejsze ujawnienie „słabych” miejsc, przyswajanych przez uczących się zagadnień gramatycznych. Kiedy ćwiczenie gramatyczne w formie tekstu ma niezwykle interesującą treść, studenci koncentrują się na niej, zapominając o gramatyce. Łatwo w takiej sytuacji wychwycić typy błędów, które pojawiają się u nich w procesie naturalnej komunikacji z rodzimymi użytkownikami polszczyzny. W ten sposób atrakcyjne pod względem treści ćwiczenia tekstowe mogą stać się swoistym testem: jeżeli uczący się, uwiedziony treścią wykonywanego ćwiczenia, nie „potyka się” na pułapkach gramatycznych, czyhających na niego w tym ćwiczeniu, znaczy to, że znajomość danego zjawiska gramatycznego ma już zautomatyzowaną.

Kolejną niewątpliwą zaletą wykorzystania ćwiczeń gramatycznych w formie tekstów jest możliwość „przemycenia” w nich wiedzy ogólnej oraz kulturowej. Jeżeli chodzi o tę drugą, to teksty zawarte w podręczniku są tym lepsze, im więcej da się w nich znaleźć odniesień realioznawczych i kulturowych. Wtedy podręcznik do gramatyki staje się jednocześnie źródłem wiedzy o kulturze, historii kraju i narodu, którego języka się uczy. Jak pisze Piotr Garncarek:

W zasadzie każdy typ ćwiczenia gramatycznego nadaje się do przekazywania treści o charakterze kulturowym. W polskich podręcznikach natrafiamy na imponującą ilość takich działań. Nawet w pracach, których autorzy nie zdradzają chęci eksponowania kontekstu kulturowego jako takiego, na wspomniane ćwiczenia można bez trudu natrafić. Są one obecne od najwcześniejszych opracowań po obecne [...] Pomysłowość na wykorzystanie polskiej codzienności jako tematu ćwiczeń gramatycznych bywała w wielu opracowaniach imponująca. Tu praktycznie każdy kulturowy wątek jest możliwy do wykorzystania. Spierać można się oczywiście o zasadność i atrakcyjność takich doborów (Garncarek 2006: 167–168).

Celem mojego opracowania jest przeanalizowanie własnej propozycji tekstowych ćwiczeń gramatycznych dla Ukraińców uczących się języka polskiego. Ćwiczenia te są zawarte w podręczniku *Польська мова – українцям. Іменна словозміна з елементами синтаксису* (Кравчук 2008) – *Język polski dla Ukraińców. Fleksja imienna z elementami składni*. Podręcznik został pomyślany przede wszystkim jako pomoc dla studentów ukraińskich z filologii polskiej, studiujących gramatykę opisową języka polskiego. Jednak w sytuacji nieobecności na ukraińskim rynku wydawniczym wystarczającej liczby podręczników języka polskiego może być również wykorzystywany przez innych odbiorców ukraińskich (niefilologów). Po pierwsze, podręcznik jest napisany w języku ukraińskim, dlatego mogą z niego korzystać odbiorcy niewładający jeszcze językiem polskim. Po drugie, w wykładzie zagadnień polskiej fleksji imiennej pojawiają się liczne odniesienia do odpowiednich (ale odmiennie się realizujących) zjawisk w języku ukraińskim. Jest to zatem podręcznik z elementami opisu konfrontatywnego. Po trzecie, w celu oddzielenia od siebie zagadnień łatwiejszych (a więc dostępnych szerokiemu kręgowi odbiorców) od zagadnień trudniejszych i bardziej szczegółowych (skierowanych do ukraińskich filologów-polonistów) wprowadziłam dwa rodzaje czcionki (większą – dla ogółu oraz mniejszą, z trzema gwiazdkami – dla filologów). Ponieważ podręcznik jest adresowany przede wszystkim do studentów filologii polskiej, gramatyka została w nim przedstawiona zgodnie z tradycją strukturalistyczną: jest to systemowy opis polskiej fleksji imiennej – rzeczownikowej, przymiotnikowej, zaimkowej i liczebnikowej. W ramach fleksji przymiotnika brane są pod uwagę wszystkie części mowy o odmianie przymiotnikowej, czyli kieruję się w tym miejscu morfologicznym podejściem do podziału wyrazów na części mowy. Dziesięcioletnie doświadczenie w pracy glottodydaktycznej z Ukraińcami i analiza typowych błędów gramatycznych przez nich popełnianych podyktowały mi wprowadzenie do podręcznika niektórych elementów polskiej składni. Chodzi zwłaszcza o te problemy syntaktyczne, które powodują najwięcej błędów interferencyjnych w polszczyźnie Ukraińców, a mianowicie: rekcję niektórych czasowników i innych części mowy, formę orzecznika przymiotnego w polskim orzeczeniu złożonym, formy dopełnień (bezokolicznikowych lub rzeczownikowych) czasowników modalnych i fazowych, szyk niektórych części polskiego zdania, łączliwość składniową liczebników, osobliwości użycia niektórych

polskich struktur przyimkowych. Ćwiczenia składniowe są rozsiiane po całym podręczniku, a po tematach „Rzeczownik i przymiotnik” oraz „Zaimek” zostały ponadto wyodrębnione osobno.

W podręczniku zawarte są ćwiczenia zarówno wyrazowo-zdaniowe, jak i tekstowe (tych pierwszych nie omawiam). W ćwiczeniach tekstowych (tak samo, jak i w częściach teoretycznych podręcznika) przywiązuje się dużą wagę do tych zjawisk polskiej fleksji imiennej, które są inaczej realizowane w języku ukraińskim i dlatego sprawiają najwięcej kłopotów Ukraińcom uczącym się polszczyzny. Tym właśnie faktem jest motywowana różna (czasami nieproporcjonalna) liczebność ćwiczeń, związanych z poszczególnymi tematami i zagadnieniami gramatycznymi. Na przykład duża jest liczba ćwiczeń ilustrujących formy biernika liczby mnogiej rzeczowników żywotnych i osobowych, ale niemęskoosobowych, gdyż w tym właśnie przypadku odpowiednie rzeczowniki ukraińskie mają formę taką, jak w dopełniaczu, por.: ukr. *Я бачу мух, котів, дітей, дівчат, господинь* – pol. *Widzę muchy, koty, dzieci, dziewczyny, gospodynie*. Dość dużo jest także ćwiczeń obrazujących formy mianownika i dopełniacza liczby mnogiej rzeczowników rodzaju męskiego (a także żeńskiego i nijakiego), gdyż te właśnie przypadki są trudne dla Ukraińców, dla innych obcokrajowców, a nawet (szczególnie, jeżeli chodzi o dopełniacz) – rodzimych użytkowników polszczyzny.

Podział ćwiczeń według zagadnień gramatycznych jest następujący: rzeczownik z przymiotnikiem (oraz innymi częściami mowy o odmianie przymiotnikowej) – 83; zaimek – 15; liczebnik – 15. Spośród ćwiczeń poświęconych fleksji rzeczownika i przymiotnika 10 dotyczy rzeczowników i przymiotników rodzaju nijakiego, 26 – rodzaju żeńskiego, 26 – rodzaju męskiego, a także 21 – rzeczowników o dwu lub trzech rodzajach łącznie. Ćwiczenia z rzeczownikami oraz zależnymi od nich przymiotnikami mogą ilustrować zarówno różne formy w ramach danego paradygmatu (twardo- lub miękkotematowego) liczby pojedynczej, liczby mnogiej czy też obu liczb określonego rodzaju, jak i formy jednego tylko przypadku określonego rodzaju czy też wszystkich rodzajów (dokładne dane liczbowe zob. w tabl. 1).

Tablica 1. Liczba ćwiczeń dotyczących fleksji rzeczowników i przymiotników według zagadnień gramatycznych

<i>Rodzaj nijaki – 10 ćwiczeń</i>	
Liczba pojedyncza	4
Liczba mnoga	3
Liczba mnoga i liczba pojedyncza	3
<i>Rodzaj żeński – 26 ćwiczeń</i>	
Rzeczowniki rodzaju żeńskiego na <i>-a</i> :	
– liczba pojedyncza, wzór twardy	7

– liczba mnoga, wzór twardy	4
– liczba pojedyncza, wzór miękki	2
– liczba pojedyncza, wzór miękki i wzór twardy	1
– liczba mnoga, wzór miękki	2
– liczba pojedyncza i liczba mnoga, wzór miękki	1
– liczba mnoga, wzór twardy i wzór miękki – dopełniacz	1
– liczba pojedyncza i liczba mnoga, wzór twardy i wzór miękki	2
Rzeczowniki rodzaju żeńskiego na <i>-i</i> , liczba pojedyncza i liczba mnoga	1
Rzeczowniki rodzaju żeńskiego na spółgłoskę	5 (w tym 1 ćw. na orzecznik)
<i>Rodzaj(e) męski(e) – 26 ćwiczeń</i>	
Liczba pojedyncza:	
– dopełniacz	4
– biernik	2
– biernik i dopełniacz	1
– narzędnik	2
– miejscownik	1
– wszystkie przypadki	2
Liczba mnoga:	
– mianownik	5
– mianownik i narzędnik	3
– dopełniacz	1
– biernik i mianownik	1
– biernik, mianownik i dopełniacz	4
<i>Wszystkie rodzaje – 21 ćwiczeń</i>	
Miejscownik liczby pojedynczej rzeczowników wszystkich rodzajów	1
Dopełniacz liczby pojedynczej i liczby mnogiej rzeczowników wszystkich rodzajów	3
Biernik liczby mnogiej rzeczowników rodzaju męskiego i żeńskiego	2
Biernik liczby mnogiej rzeczowników wszystkich rodzajów	1
Biernik i dopełniacz liczby mnogiej rzeczowników wszystkich rodzajów	1
Wszystkie przypadki liczby pojedynczej i liczby mnogiej rzeczowników wszystkich rodzajów	7
Ćwiczenia na osobliwości polskich struktur składniowych (z rzeczownikami wszystkich rodzajów)	6

Typy zadań gramatycznych w ćwiczeniach tekstowych to: użycie podanej w nawiasie formy kanonicznej wyrazu w odpowiednim przypadku (najczęstsza w podręczniku forma ćwiczeń); dopisanie do wyrazu w wykropkowanych miejscach odpowiedniej końcówki fleksyjnej; wybór jednej z dwu podanych form (typ stosowany najczęściej przy ćwiczeniach na mianownikową lub

narzędnikową formę orzecznika); zastąpienie rzeczowników zaimkami; zapis słowny liczebników. Poleceniom tego typu towarzyszyć mogą dodatkowe: np. określenie przypadku rzeczownika lub przymiotnika; określenie typu zaimka; sprawdzenie w słowniku rekcji określonych części mowy, występujących w proponowanym ćwiczeniu.

Ze 113 ćwiczeń tekstowych tylko 2 są adaptacjami prozy literackiej, 2 – adaptacjami tekstu z gazety, 4 zostały spreparowane w języku ukraińskim i, według polecenia, powinny być przetłumaczone na język polski (są to ćwiczenia na najtrudniejsze formy zaimków osobowych), 3 są spreparowane, przy czym 2 z nich to teksty studenckie (powstały w rezultacie konkursu: kto zbuduje tekst najbardziej nasycony wyrazami o rekcji odmiennej od odpowiedników ukraińskich). Pozostałe ćwiczenia tekstowe (102) to teksty adaptowane z polskich czasopism z lat 1990–2008 (większość tekstów prezentuje ostatnie 4 lata): „Olivia” – 26; „Newsweek” – 23; „Polityka” – 19; „Poradnik Domowy” – 12; „Wprost” – 8; „Gala” – 3; „Twój Styl” – 3; „Focus” – 2; „Forma” – 2; „Przyjaciółka” – 1; „Claudia” – 1; „Dlaczego” – 1; „NAJ” – 1. Warto zauważyć, że adaptacja tekstów czasami idzie dość daleko. Znalezienie w czasopiśmie krótkiego odcinka tekstu, obfitującego w określone formy fleksyjne czy też pewne struktury składniowe nie jest łatwe, dlatego musiałam zmieniać strukturę gramatyczną wypowiedzeń, łączyć w jedną spójną całość odcinki, które w oryginale są od siebie odległe. Niektóre teksty w podręczniku są adaptacjami bliskimi tekstom preparowanym „na motywach” treści artykułu z czasopisma.

Tematyka tekstów w podręczniku wynika z doboru czasopism. Kierowałam się w dużym stopniu zainteresowaniami studentek, które na Ukrainie zdominowały wydziały filologii. W podręczniku wykorzystano przede wszystkim prasę kobiecą, ale także czasopisma społeczno-polityczne i popularnonaukowe. Kręgi tematyczne tekstów – od najliczniej do mniej licznie prezentowanych – podaje w tabl. 2.

Tablica 2. Ćwiczenia tekstowe według kryterium tematycznego

Temat ogólny	Tematy szczegółowe	Liczba tekstów
1	2	3
<i>Nauka</i>	badania naukowe nad procesem snu, zmysłami, emocjami człowieka; badania nad organizmem i zachowaniem zwierząt; Ziemia; kosmos; badania nad historią; Internet; nowości w dziedzinie sprzętów elektronicznych i in.	20
<i>Europa i Polska</i>	problemy społeczno-polityczne i cywilizacyjne w Europie; wykształcenie w Europie; wzajemne sympatie i antypatie mieszkańców Europy; gospodarka europejska; zmiana oblicza polskiej wsi w nowych warunkach gospodarczych; przemysł farmaceutyczny i in.	13

Tablica 2 (cd.)

1	2	3
<i>Podróże</i>	Zakopane; Wisła; Krym; Paryż; Włochy; Cypr; Korsyka; Kenia; Madagaskar	12
<i>Człowiek, jego charakter i psychika</i>	optymiści i pesymiści; udzielanie rad drugiemu człowiekowi; jakie są kobiety; kobiety według znaków zodiaku; kobieta w reklamie; jakim chce widzieć mężczyznę kobieta; „horoskopy”: jaki charakter ma człowiek zależnie od upodobań żywieniowych	10
<i>Żywnienie</i>	zdrowe jedzenie; „podjadanie”; dieta odchudzająca; spalanie kalorii; gotowanie	10
<i>Zdrowie</i>	zdrowy sen; uzdrawiający śmiech; objawy i leczenie przeziębień; jak dbać o zęby, skórę, naczynka; środki homeopatyczne	8
<i>Spoleczeństwo polskie</i>	oglądalność TV; system ubezpieczenia; profesje cieszące się zaufaniem ludzi; rozrywki	6
<i>Życie młodzieży</i>	rozmowa kwalifikacyjna; pisanie pracy magisterskiej; muzyka rockowa; rozrywki	6
<i>Zwierzęta</i>	kot w domu; jeź; skowronek; tygrys; karp i in.	6
<i>Moda</i>	perfumy; historia i współczesność kosmetyków; ubrania; wyroby ze skóry; zegarki	5
<i>Ceny na towary i usługi</i>	przewozy lotnicze; rozmowy telefoniczne; ubrania; towary luksusowe	4
<i>Dom</i>	kwiaty w domu; zdobienie wnętrza; remont	4
<i>Zwyczaje polskie</i>	całowanie dłoni	1

Teksty reprezentujące wyróżnione tematy da się połączyć w większe zespoły. Okazuje się, że w „tematycznym obrazie” podręcznika dominują problemy: życia społeczno-gospodarczego Polski i Europy (29 tekstów); polskich i światowych osiągnięć naukowych (20 tekstów); zdrowia człowieka (17 tekstów), zwiedzania i poznawania Polski oraz świata (12 tekstów). Mniej jest tekstów dotyczących cech charakteru człowieka, wyposażenia domu, mody. Wynika z tego (w zestawieniu z dokładnym przeglądem słownictwa i struktur gramatycznych poszczególnych ćwiczeń), że stopień trudności wielu tekstów podręcznika jest dość wysoki. Tylko fakt bliskiego pokrewieństwa języka polskiego z ukraińskim umożliwia pracę na podstawie tych tekstów z osobami o niezaawansowanej znajomości polszczyzny. Docelowym odbiorcą podręcznika jest, moim zdaniem, osoba zdecydowanie powyżej poziomu B1. Z Ukraińcami początkującymi korzystanie z tekstów może być tylko wybiórcze – zarówno ze względu na problematykę gramatyczną, jak i trudne słownictwo (terminologię ekonomiczną, polityczną, naukową).

Mimo że wśród przytoczonych grup tematycznych nie wyodrębniłam osobnej grupy tekstów „kulturoznawczych” (z wyjątkiem jednego – o polskim

zwyczaju całowania kobiecych dłoni), wiele tekstów należących do innych grup ma odniesienia kulturowe. Już w tekstach o polskim domu, jedzeniu, modzie, kobiecych cechach charakteru etc. widać pewne stereotypy dotyczące Polski i Polaków. Bardzo nasycone informacją krajoznawczą są teksty o Zakopanem i Wiśle. W pierwszym np. pojawiają się wiadomości o Krupówkach, Dolinie Kościeliskiej, Morskim Oku, Muzeum Tatrzańskim, w drugim – o Baraniej Górze, Kaskadach Białej Wisłoki, Zameczku Myśliwskim Habsburgów. Jeden z tekstów o Paryżu mówi o polskich śladach w tym mieście (ćwiczenie użycia twardotematowych rzeczowników rodzaju żeńskiego na *-a* w liczbie mnogiej):

[...] Na placu Marcelin-Berthelot znajduje się słynne Collège de France, gdzie w latach czterdziestych dziewiętnastego wieku Adam Mickiewicz wygłaszał swoje wykłady z (literatura słowiańska). W Panteonie obok zasłużonych dla Francji osobistości z (różna epoka) spoczywają prochy uczonej Marii Skłodowskiej-Curie. Wśród licznych napisów wyrytych na sklepieniu i (kolumna) Łuku Triumfalnego można odnaleźć nazwy (bitwa napoleońska) z udziałem Polaków.

[wg „Poradnik Domowy”, 2004] (Кравчук 2008: 73–74)

Wiele informacji realio- i kulturoznawczych można znaleźć w tekstach o polskim życiu społecznym oraz o zmianach, które zachodzą w Polsce w związku z integracją europejską (np. ćwiczenie z zastosowaniem formy biernika liczby mnogiej rzeczowników męskich oraz żeńskich; tekst obfituje w nazwy zwierząt, których ukraińskie odpowiedniki mają w bierniku liczby mnogiej formy równe dopełniaczowym):

Polska wieś powoli się zmienia: coraz więcej osób bierze się za (egzotyczna hodowla) i (uprawa). Uprawiają lawendę, żeń-szeń, hodują (afrykański sum). Aby hodować (ten egzotyczny sum), potrzebny jest jedynie półtorametrowej głębokości basen z ogrzewaną wodą, sumy te bowiem żyją w wielkim zagęszczeniu. Przykładowo: żeby hodować (karp), potrzebny byłby nie basen, lecz duży staw. Ze względu na skromne wymagania (afrykańska ryba) można trzymać nawet w zwykłej piwnicy. Zarybia się (staw) także innymi rybami: na przykład hoduje się (szlachetny jesiotr syberyjski). W polskich stawach z powodzeniem można by hodować (dorastający) do dwóch metrów długości (wiosłonos) – (ryba podobna) do jesiotrów, które żyją w Missisipi. Hoduje się też na wsi – jak by to dziwnie nie brzmiało – (dzika pszczoła). W Polsce powstaje coraz więcej szklarni, a unijne normy wymagają, by uprawiane w nich rośliny były zapylane przez (owad). W tym akurat celu hoduje się (trzmiel). Od kilkunastu lat pokaźna grupa naiwnych, marzących o własnym biznesie, daje się wciągnąć w „łańcuszek świętego Antoniego” hodowców ślimaków afrykańskich: delikwent kupuje pakiet startowy za sto – sto pięćdziesiąt złotych, a kiedy wyhoduje (własny ślimak), za tę samą cenę musi zwerbować (kolejny hodowca). Hodowla ślimaków ma jednak (nikła szansa) na przetrwanie, bo Francuzi chętnie kupują (polski winniczek), ale ślimaków afrykańskich mają nadmiar. W Polsce hoduje się również (afrykański struś). Gospodarze trzymają w zagonach (jeleń) i (daniel), inni hodują (bażant). Hodują nawet (zwykła zielona żaba). W sytuacji, gdy bezrobocie na wsi jest duże, rząd powinien wspierać (sensowny pomysł) aktywizacji zawodowej i przejmować się ludźmi, którzy chcą hodować (trzmiel) czy (żaba).

[wg „Polityka”, 2006] (Кравчук 2008: 166–167)

Mam nadzieję, że ćwiczenia tekstowe ze wskazanego podręcznika przyczynią się do lepszego poznania przez Ukraińców uczących się języka polskiego jego gramatyki.

Bibliografia

- Garncarek P., 2006, *Przestrzeń kulturowa w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Kita M., 1998, *Wybieram gramatykę!*, t. 1–2, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Кравчук А., 2008, *Польська мова – українцям. Іменна словозміна з елементами синтаксису*, Українська академія друкарства, Львів.